

Vergaderjaar 2007–2008

31 200

Nota over de toestand van 's Rijks Financiën

Nr. 5

TEGENBEGROTING VAN DE FRACTIE VAN GROENLINKS

Acht voorstellen van GroenLinks voor nivellering van inkomens, aanpak van zelfverrijking en bescherming van kwetsbare groepen

Het kabinet doet te weinig tegen de armoede. En de begroting 2008 bevat slecht nieuws voor mensen die chronisch ziek zijn of gebruik maken van (langdurige) zorg.

GroenLinks lanceert in dit plan tegen armoede 8 voorstellen. Wij willen dat mensen met de smalste beurs, chronisch zieken en gehandicapten en kwetsbare ouderen in 2008 een beter jaar tegemoet gaan dan het kabinet nu belooft. Dat kan door eerlijk delen en gericht armoedebeleid.

Dat begint met een ruimere huurtoeslag en het voorkomen van bezuinigingen op de zorg die de meest kwetsbaren zullen treffen. GroenLinks wenst daarom geen aantasting van de ondersteunende begeleiding voor mensen met een lichamelijke handicap en keert zich tegen de algemene korting op de verpleeg- en verzorgingshuizen. Dat geldt ook de harde ingreep in de fiscale regeling voor ziektekosten (regeling buitengewone uitgaven). Wellicht kan de bestaande fiscale regeling voor chronisch zieken beter, doeltreffender. Dat is prima, maar daar past geen bezuiniging bij. Armoede kan verder het beste bestreden worden door mensen die te weinig belasting betalen tóch te laten profiteren van fiscale (heffings)kortingen. Dat mag nu niet, GroenLinks wil dat wél.

Bovenstaande pakket van 1350 miljoen euro wordt solidair gefinancierd, o.a. door een toptarief van 60% voor de rijkste Nederlanders. Dat is ook welkom in de strijd tegen zelfverrijking. Daarnaast gaan we door met het inkomensafhankelijk maken van de kinderbijslag. Dat bespaart geld en biedt tevens ruimte voor meer armslag voor ouders met kinderen op het minimum. In 2008 worden de lasten voor de mensen gemiddeld verhoogd, terwijl de bedrijven worden ontzien. Dat is raar want onder Balkenende I, II en III waren de bedrijven ook al de winnaar. Met een bescheiden verhoging van de winstbelasting (eerder door Zalm fors verlaagd) trekken we dit recht. Het verplichte eigen risico gaat niet door.

Femke Halsema
Kees Vendrik

Voorstellen

Extra uitgaven

1. Terugdraaien bezuiniging huurtoeslag van € 200,- per huishouden	200 miljoen
2. Terugdraaien bezuiniging zorg (ondersteuning, efficiency care)	350 miljoen
3. Terugdraaien bezuiniging Buitengewone Uitgaven	400 miljoen
4. Uitkeren kortingen bij te weinig belasting	400 miljoen
Totaal	1 350 miljoen

Bezuinigingen

5. Invoering toptarief van 60% voor inkomens boven € 100 000	300 miljoen
6. Inkomensafhankelijk maken van de kinderbijslag	200 miljoen
7. Verhoging winstbelasting (Vpb) van 25,5% naar 27%	850 miljoen
Totaal	1 350 miljoen
8. Solidaire vormgeving zorgfinanciering (geen eigen risico)	0
Effect maatregelen op EMU-saldo	0

Inleiding

Deze week liet het KNMI weten dat het Noordpoolijs in recordtempo smelt. Sommige schepen kunnen deze zomer al via de Noordpool naar Azië varen. Mogelijk is de Noordpool in de zomer van 2050 ijsvrij. De verandering van het klimaat lijkt steeds sneller te gaan. Dat schreeuwt om ambitieuze groene politiek.

Het kabinet heeft in februari in het regeerakkoord ambitieuze klimaatdoelen gesteld. GroenLinks steunt deze doelen van harte: 30 procent minder CO₂-uitstoot in 2020 (t.o.v. 1990), 20 procent duurzame energie en 2 procent energiebesparing per jaar.

Het formuleren van deze doelen is één, het halen ervan twee. GroenLinks heeft sinds het aantreden van het kabinet grote twijfels uitgesproken over de groene daadkracht van het kabinet. Doet het kabinet wel voldoende om de doelen ook echt te halen? De opgave is groot, en dat verplicht tot heldere keuzes. Het blijkt inmiddels dat het kabinet de noodzakelijke maatregelen niet neemt. In het kabinetsplan «Schoon en zuinig» lezen we veel over inspanningsverplichtingen, convenanten en de noodzaak van een strikt EU-beleid. Er worden nieuwe onderzoeken aangekondigd, maar het ontbreekt aan concrete Nederlandse maatregelen. De noodzakelijke maatregelen worden doorgeschoven naar de EU of naar een volgend kabinet.

GroenLinks laat in deze Klimaatbegroting zien dat het anders kan. Het is goed mogelijk om de klimaatdoelen te halen, met vooral maatregelen in Nederland zelf. Dat vraagt wel om heldere keuzes, nú, in 2008, en niet na 2011. In deze klimaatbegroting presenteert GroenLinks een uitgebalanceerd plan om de klimaatdoelen te halen. Op eigen kracht, zonder ons afhankelijk te maken van de *goodwill* van bedrijven of de daden van Europa. Juist door zelf het goede voorbeeld te geven, kan de overheid anderen inspireren om zich ook van hun beste kant te laten zien. Nederland heeft er belang bij om voorop te lopen in de duurzame economie van de toekomst. Nederland is daartoe ook moreel verplicht als een van de meest vervuilende en welvarende landen ter wereld. Want onze vervuiling gaat ten koste van de levenskansen voor latere generaties en mensen in arme landen. Zij veroorzaken de vervuiling niet maar lijden wel onder de gevolgen.

In de klimaatbegroting doet GroenLinks een serie voorstellen om de vervuiling in Nederland terug te dringen. Burgers en bedrijven worden gestimuleerd om de modernste technieken te gebruiken en voorop te lopen in energiebesparing en duurzame energie. De voorstellen van GroenLinks zijn voldoende én noodzakelijk om de klimaatdoelen te halen. Om dit te onderbouwen, hebben wij onze concrete plannen aan het MNP voorgelegd. Het blijkt dat GroenLinks het Nederlandse aandeel in de klimaatverandering inderdaad zeer fors terug dringt: de uitstoot van CO₂ wordt minimaal 30 procent lager dan in 1990.

Reden tot optimisme

De MNP-doorrekening laat zien dat de GroenLinksplannen haalbaar, betaalbaar en uitvoerbaar zijn. Het toont aan dat we voldoende effectieve maatregelen kunnen nemen en dat het nu aankomt op de politieke wil om de daad bij het woord te voegen. Daarmee nemen we onze verantwoordelijkheid als sterk vervuilend en welvarend land. Onze kinderen en burgers in andere werelddelen worden anders de dupe van een klimaatcrisis die zij niet hebben veroorzaakt.

Onze klimaatbegroting geeft reden tot optimisme: het kan ons samen gaan lukken om de klimaatverandering te stoppen. Daar is grote behoefte aan. De zorgen over het klimaat zijn het laatste jaar exponentieel toegenomen. Steeds meer mensen, jong en oud, in Nederland en elders, voelen zich betrokken en willen tot oplossingen komen. Het wordt hoog tijd dat de politiek daar eindelijk wat mee gaat doen. Deze klimaatbegroting van GroenLinks levert de noodzakelijke politieke vertaling op die bij het kabinet zo pijnlijk ontbreekt

Wat levert het op?

1. 30 procent minder CO₂-uitstoot in 2020. Dat is enorme winst: voor Nederland en voor het internationale klimaatbeleid. Andere rijke landen zullen sneller volgen als iemand het goede voorbeeld geeft en laat zien dat het kan. Ontwikkelingslanden zullen meedoen als rijke landen hun verantwoordelijkheid nemen en zich daar op vastleggen.
2. Internationale voorsprong. Vroeger of later zullen alle landen veel meer moeten gaan doen aan energiebesparing en duurzame energie. Landen die voorop lopen, kunnen daar straks veel profijt van hebben. Het levert bovendien tal van gewilde exportproducten en nieuwe werkgelegenheid.
3. Economie in balans. Deze voorstellen leiden tot een andere economie, met meer kwaliteit en minder vervuiling. Het geldt dat vervuilers gaan betalen, gebruiken we om veel meer mensen aan het werk te helpen, inkomensverschillen te verkleinen, het onderwijs te verbeteren en de kinderopvang fors uit te breiden. Vergroenen van belastingen zorgt voor duurzame economische groei en maakt de hele maatschappij gelukkiger.
4. Beloning van schoon en zuinig gedrag. Het wordt heel voordelig om je huis te isoleren, met het openbaar vervoer te reizen, in een zuinige auto te rijden en om gezond te eten. Er komt een Klimaat-kortingpas voor producten die een echte doorbraak kunnen realiseren in energiebesparing of het gebruik van duurzame energie.
5. De klimaatverandering blijft beheersbaar. We moeten nu ingrijpen om de klimaatcrisis te keren, maar ook om de kosten binnen de perken te houden. De Britse econoom Stern heeft berekend dat het steeds duurder wordt om in te grijpen als we de klimaatverandering op zijn beloop laten¹.

Aanpak

De GroenLinks-aanpak van de klimaatcrisis bestaat uit een reeks maatregelen, die samen voldoende zijn om de klimaatdoelen voor CO₂-reductie, duurzame energie en energiebesparing te halen. De concrete maatregelen worden verderop beschreven. In hoofdlijnen is de aanpak als volgt:

1. Er komt een «Klimaatwet» met jaarlijkse, afrekenbare doelen

De tijd van vrijblijvendheid is wat GroenLinks betreft voorbij. Het is volstrekt onvoldoende om alleen maar mooie doelen te stellen die ver voorbij de eigen regeerperiode liggen. De klimaatcrisis stelt duidelijke grenzen aan ons energiegebruik. Die grenzen bepalen ook de speelruimte van het kabinet. Er is een klimaatnorm nodig, die net als de Zalm-norm, of de EMU-begrotingsregels ook harde, directe grenzen stelt. De Zalm-norm is er voor de houdbaarheid van de overheidsfinanciën, de klimaatgrenzen is er voor de houdbaarheid van onze planeet. GroenLinks stelt voor dat deze grenzen worden vastgelegd in een *Klimaatwet*². In deze wet komt te staan dat de CO₂-uitstoot in Nederland ieder jaar met 2,5 procent moet dalen ten opzichte van het jaar ervoor. Dat percentage is nodig om in 2020 op een CO₂-uitstoot te komen die 30% lager is dan in 1990. Deze daling van 2,5% per jaar wordt verdeeld over de verschillende sectoren, zoals

¹ http://www.hm-treasury.gov.uk/independent_reviews/stern_review_economics_climate_change/sternreview_index.cfm

² Deze maatregel is ontleend aan het Groene Energieplan (Green4sure) van ABVAKABO FNV, FNV Vakcentrale, Stichting Greenpeace, Milieudefensie, Stichting Natuur en Milieu en Wereld Natuur Fonds. Zie www.green4sure.nl.

verkeer, industrie en elektriciteitsbedrijven. Die sectoren krijgen allemaal een «klimaatbudget» dat aangeeft wat ze maximaal mogen uitstoten in dat jaar. De verschillende ministers worden verantwoordelijk voor het realiseren van de klimaatbudgetten per sector. Ministers die hun doel missen, moeten uit hun begroting een forse strafheffing storten in een speciaal klimaatfonds.

2. Schoon en zuinig gedrag van burgers wordt beloond

Vaak zijn producten die weinig energie gebruiken duur en moeilijk verkrijgbaar. Daardoor is de drempel voor consumenten veel te hoog, terwijl veel consumenten wel van goede wil zijn. Producenten twijfelen of ze deze producten van de toekomst wel in productie willen nemen, of er wel genoeg vraag naar is. Zo ontstaat een vicieuze cirkel: de producten blijven duur en moeilijk verkrijgbaar, waardoor de vraag laag blijft en ... de producten duur en moeilijk verkrijgbaar blijven. Hierdoor blijven markt-doorbraken achterwege en is er veel te weinig stimulans voor nieuwe, schone innovaties. GroenLinks wil klimaatbewust koopgedrag belonen en er zo voor zorgen dat energiezuinige producten veel meer verkocht gaan worden. Zo worden deze producten ook weer goedkoper en vormen ze de nieuwe «standaard». Dat daagt de Willy Wortels en de bedrijven in ons land uit om die nieuwe standaard weer te overtreffen.

Afhankelijk van het soort product kiezen we voor één van de volgende typen maatregelen:

1. Er komt jaarlijks 500 miljoen jaar euro fiscaal voordeel voor woning-eigenaren die energiebesparende maatregelen treffen in hun woning, zoals vloer- of dakisolatie of HR++-glas, of zonnecellen.
2. Voor grote consumentengoederen, zoals auto's en cv-ketels, introduceert GroenLinks een bonus/malusregeling die de zuinige varianten veel goedkoper maakt en de onzuinige varianten duurder. Het prijsverschil tussen de zuinige en niet-zuinige variant van één soort product wordt hierdoor sterk verkleind. De regeling is budgetneutraal voor de overheid.
3. Voor kleinere producten is een dergelijk bonus-malussysteem omslachtig en leidt het tot veel administratieve lasten. Voor deze producten introduceren wij een Klimaat-kortingspas, die iedereen kan aanvragen. Bij het kopen van zuinige producten – denk aan energiezuinige huishoudelijke apparaten, vleesvervangers, LED-lampen – krijg je flinke korting. Voor deze Klimaat-kortingspas trekken we jaarlijks 500 miljoen euro uit.

Het prijsvoordeel van de maatregelen blijft niet onbepaald gekoppeld aan hetzelfde product. Het beste product van vandaag is hopelijk niet het beste product van morgen. Doordat de afzetmarkt groter wordt, kan ook de prijs gaan dalen, zodat de stimulans overbodig wordt. Dan verschuift de stimulans naar nieuwe producten, wat de productie van nieuwe innovaties belooft.

3. De politiek stelt grenzen die innovatie en zuiniger gedrag uitlokken

Groene technologieën bieden ons een gouden kans. Overal in de wereld zijn inspirerende praktijken te vinden van belangrijke groene doorbraken. Maar deze doorbraken komen niet vanzelf tot stand. Ze moeten worden afgedwongen, georganiseerd. De *politiek* moet uitdagen door *grenzen te stellen*. Grenzen lokken innovatie uit. In deze GroenLinks klimaatbegroting stelt de politiek grenzen door:

- a. Normen voor te schrijven. Bijvoorbeeld voor nieuwbouwwoningen en auto's.
- b. Verplichtingen op te leggen. Bijvoorbeeld een verplicht percentage duurzame energie dat energiebedrijven moeten leveren
- c. Handel in vervuiliingsrechten te introduceren. Er bestaat nu in de EU al

een emissiehandelssysteem in CO₂-rechten. We scherpen dit systeem verder aan en breiden het uit.

- d. Heffingen te introduceren: kilometerheffing voor het autoverkeer of een kolenbelasting om de komst van kolencentrales tegen te gaan.

Technologische innovaties kunnen veel sectoren echt soelaas bieden. Maar dat zal niet overal en altijd (op tijd) lukken. Dat komt doordat onze economie steeds groeit, en daarmee de consumptie. Terwijl we samen juist moeten proberen om bijvoorbeeld minder vlees te eten, minder te vliegen en minder met de auto te rijden. Bovendien zijn in sommige sectoren doorbraken nog erg ver weg, of heel lastig te realiseren. Vliegtuigen worden maar langzaam schoner en het eten van vlees is bijna niet klimaatvriendelijker te krijgen, zeker niet als je tegelijkertijd het welzijn van dieren wilt verbeteren. Dan dient het «grenzen stellen» niet alleen om innovatie uit te lokken, maar ook om het gebruik zelf te reguleren.

4. Zélf de klimaatcrisis aanpakken, om te beginnen in Nederland

De aanpak van de klimaatcrisis stagneert al een aantal jaren. Het is nog altijd wachten op een vervolg op het Kyoto-akkoord dat over vijf jaar afloopt. Geen enkel land is tot nu toe in staat om de CO₂-uitstoot te laten dalen en het niveau van consumptie te laten stijgen. Meer consumptie betekent nog steeds overal méér uitstoot. De wereld heeft landen nodig die hun reductiedoelen serieus nemen en die de uitstoot echt gaan beperken. Goede voorbeelden doen goed volgen. Wat Schwarzenegger in Californië doet, inspireert: hij laat zien wat er kan, terwijl president Bush niet in beweging te krijgen is.

GroenLinks wil dat Nederland de eigen doelen serieus neemt, en ze dus ook zelf haalt. We moeten ons niet afhankelijk maken van de EU, en maar hopen dat daar genoeg maatregelen worden genomen. Het lukt tot nu toe niet eens om in Brussel strenge normen af te dwingen voor het beperken van de CO₂-uitstoot van auto's. GroenLinks wil zeker stellen dat we de doelen op eigen kracht halen. Dat kan nooit als we ons afhankelijk maken van de EU. We kunnen de klimaatcrisis alleen stoppen als we zelf alles uit de kast halen én ons inzetten voor een ambitieus klimaatprogramma binnen de EU.

Macro-economische effecten

Met deze Klimaatbegroting wordt het klimaatdoel van – 30% CO₂ in 2020 gerealiseerd. Deze Klimaatbegroting is in lijn met het verkiezingsprogramma van GroenLinks. Daarover concludeerde het Centraal Planbureau bij de doorrekening van de verkiezingsprogramma's (2006) dat GroenLinks van alle partijen zorgt voor de meeste nieuwe banen, voor de meeste extra leraren en de meeste handen aan het bed. Bij geen andere partij gaan werkenden en mensen met de laagste inkomens er zoveel op vooruit.

Deze Klimaatbegroting heeft zeer positieve milieubaten, maar daar blijft het niet bij. De plannen van GroenLinks zijn goed voor de werkgelegenheid, de kwaliteit van de publieke sector en de inkomens, terwijl de economische groei maar enkele tienden van procenten vertraagt. Dat laatste is een bewuste keuze, omdat voor GroenLinks maximale economische groei niet het hoogste politieke doel is, zoals voor veel andere partijen wel het geval is. Het gaat ons om een duurzame economische groei, die de planeet spaart en goed is voor mensen, nu en later.

De belangrijkste verklaring voor de positieve effecten voor het milieu en de sociale structuur van ons land schuilt in de vergroening van de belas-

tingen. De opbrengsten van de milieuheffingen worden teruggegeven aan de burger, maar op een eerlijke en slimme manier. Vervuiling wordt duurder, en vooral laagbetaalde arbeid wordt goedkoper. De mensen met hogere inkomens leveren wat in, mede doordat zij meer consumeren dan mensen met lagere inkomens. Dat is sociale en groene rechtvaardigheid. Mensen met de lagere inkomens gaan er ondanks de heffingen op vooruit: ze hebben meer kans op een baan, hun inkomen of uitkering gaat omhoog en groene, besparende producten worden bereikbaar voor de laagste inkomens.

Wetenschappers hebben berekend wat het kost om de klimaatcrisis aan te pakken. Het is minstens vijf keer zo duur om niks te doen als om nu in actie komen. Als we nu snel ingrijpen, kunnen de kosten beperkt blijven tot één procent van het bruto nationaal product. Het kost 5 miljard euro per jaar om actie te ondernemen: dat is 300 euro per persoon per jaar. Het kost straks echter minimaal 25 miljard euro per jaar als we geen actie ondernemen: 1500 euro per persoon per jaar. Vanuit dit perspectief is het dus heel *economisch* om nú aan te pakken in plaats van uit te stellen.

Effect van maatregelen

Om het doel van –30% CO₂ t.o.v. 1990 te halen, is in 2020 een CO₂-reductie van 96 megaton¹ nodig. De huidige CO₂-uitstoot in Nederland ligt rond de 220 megaton. We moeten de uitstoot dus zeer fors verminderen.

Uit de doorrekening van het MNP blijkt dat GroenLinks dit doel ruimschoots bereikt. Driekwart van de reductie wordt in Nederland zelf gerealiseerd. Een relatief beperkt deel wordt bereikt via duurzame energieprojecten in ontwikkelingslanden, het zogenaamde CDM («Clean Development Mechanism»).

Het MNP rekent met twee scenario's: EU-hoog en EU-laag. Het EU-hoogscenario is pas realistisch als alleen de groene partijen het in Europa voor het zeggen hebben. Voor het huidige beleid is dit scenario niet relevant. Daarom gaat GroenLinks uit van de veel realistischere berekeningen die zijn gebaseerd op de huidige afspraak binnen de EU om de CO₂-uitstoot met in 2020 met 20% terug te dringen t.o.v. 1990².

	Effect in 2011 (Mton) volgens MNP		Effect in 2020 (Mton) volgens MNP	
	min	max	min	max
Belastingmaatregelen				
Fiscaal stimuleren energiebesparing				
woningen	PM	PM	PM	PM
Klimaatkortingspas	PM	PM	PM	PM
Bonus/malus regeling grote producten	PM	PM	PM	PM
BPM-differentiatie (personenauto's) naar CO ₂		0,6	1,2	1,2
Verhogen energiebelasting	0,3	0,5	1,6	2,9
Brandstoffenbelasting kolencentrales	2,5	2,5	13,5	13,5
Prijsbeleid personenauto's (accijns, gedifferentieerde km-heffing, BPM)	0,5	0,5	3,7	3,7
Gedifferentieerde km-heffing vracht	0,5	0,5	1,1	1,1
Vliegbelasting	0	0	0	0
Verhogen BTW op vlees(producten)	0	0,6	0	0,6
fiscale behandeling zakelijk autoverkeer	0,5	1,1	0,5	1,2
Uitgaven				
Investeringen in OV	PM	PM	PM	PM
Korten op Infracfonds wegen	PM	PM	PM	PM
Investeringen in CO ₂ -reductie in ontwikkelingslanden (CDM)	20	20	20	20

¹ 1 megaton is gelijk aan 1 miljard kilogram.

² Dit scenario voor «ongewijzigd beleid» wordt door MNP «EU-laag» genoemd, maar is feitelijk het *verwachte* EU-beleid gezien de afspraken die er dit jaar in de EU zijn gemaakt. Dit in tegenstelling tot het scenario dat door MNP EU-hoog wordt genoemd, dat uitgaat van een EU-reductiedoelstelling van –30% in 2020 en dus veel ambitieuzer is dan wat er in de EU is afgesproken.

volgens MNP	Effect in 2020 (Mton) volgens MNP			
	min	max	min	max
Wettelijke maatregelen				
Klimaatwet: – 2,5% CO ₂ per jaar				
Klimaatbudget industrie binnenlands	8,4	8,4	46	46
Aankoop emissierechten ETS in het buitenland			5	5
Verplicht aandeel duurzame elektriciteit in gebouwde omgeving	2,6	2,6	14,5	14,5
Normering gebouwde omgeving (energie-label, EPC, EPL)	2,5	2,5	9,8	9,8
Verhoging verplicht aandeel biobrandstoffen (verkeer) naar 20%	0	0	0	3,2
Verplicht aandeel groen gas	0	0,5	0	3
100 km/u op alle snelwegen m.i.v. 2008	0,5	1,0	0,5	1,0
80 km/u op alle stadssnelwegen m.i.v. 2008	0,1	0,2	0,1	0,2
Voorbeeldfunctie overheid				
3% energiebesparing per jaar in alle rijksgebouwen en duurzaam inkopen	PM	PM	PM	PM
Convenant met gemeenten/provincies voor 3% energiebesparing in overheidsgebouwen	PM	PM	PM	PM
Beleid overige broeikasgassen				
	4	5	6	7
EU-beleid				
EU CO ₂ -normen personen- en bestelauto's	0,3	0,3	3,5	3,5
EU verplicht aandeel biobrandstoffen van 10%	1,3	1,3	2,7	2,7
Totaal binnenlands	19	22	75	84
Totaal buitenlands (CDM +ETS)	20	20	25	25
TOTAAL	39	42	100	109

Aan de maatregelen met PM kon het MNP (door tijdgebrek) geen effect toekennen.

De schuin gedrukte resultaten zijn al onderdeel van andere cijfers die meetellen voor het totaal. Om de afzonderlijke effecten duidelijk te maken, zijn ze wel afzonderlijk vermeld, maar niet opgeteld voor het totaal.

Beschrijving van de maatregelen

Fiscaal stimuleren energiebesparing woningen (0,5 miljard euro per jaar)

Er komt een fiscaal voordeel voor woningeigenaren die energiebesparende maatregelen in hun woning treffen, zoals vloer- of dakisolatie of HR++-glas, of zonnecellen.

Klimaatkortingspas (0,5 miljard euro per jaar)

Voor de wat kleinere energiezuinige producten die je in de supermarkt of het warenhuis koopt, introduceren wij een Klimaatkortingspas, die iedereen kan aanvragen. Bij het kopen van zuinige producten – denk aan energiezuinige huishoudelijke apparaten, vleesvervangers, LED-lampen – krijg je korting. Het prijsvoordeel blijft niet onbeperkt in stand. Doordat de afzetmarkt groter wordt kan ook de prijs gaan dalen, zodat de stimulans overbodig wordt. Dan verschuift de stimulans naar nieuwe producten.

Bonus/malus-regeling grote producten (budgetneutraal)

Voor grote consumentengoederen, zoals auto's en cv-ketels, komt er een bonus/malusregeling die de zuinige varianten goedkoper maakt en de onzuinige varianten duurder (via fiscale maatregelen). Schone producten

worden zo aantrekkelijker voor consumenten. De regeling is budgetneutraal voor de overheid.

Differentiatie BPM naar CO₂ (budgetneutraal)

Voor de auto komt er ook een bonus/malus-regeling. De bonus/malus voor auto's komt tot stand via aanpassing van de aanschafbelasting (BPM) van personenauto's m.i.v. 2008. Die wordt volgens een glijdende schaal gedifferentieerd naar het brandstofgebruik per km en naar het type brandstof. Voor een benzineauto die 1 op 15 rijdt c.q. een dieselauto die 1 op 17 rijdt pakt deze regeling neutraal uit. De aanschaf van een zuiniger nieuwe auto kan tot 33% goedkoper worden. De aanschaf van een auto die juist minder zuinig is, wordt tot 33% duurder.

Verhogen energiebelasting (3 miljard euro per jaar)

GroenLinks wil de belasting op aardgas en op elektriciteit stapsgewijs verhogen. Deze verhoging geldt uiteraard niet voor duurzame elektriciteit. Vooral grote energiegebruikers gaan fors meer betalen. Deze maatregel gaat in per 2008.

Invoering brandstoffenbelasting kolencentrales

Deze regulerende belasting legt kolencentrales een belasting op voor de kolen die ze verstoken. Ze kunnen daar alleen onderuit komen door hun CO₂-uitstoot terug te brengen tot onder de gemiddelde CO₂-uitstoot van een elektriciteitscentrale in Nederland. Kolencentrales zitten hier nu nog ver boven. Voor alles wat ze meer uitstoten dan dit gemiddelde moeten ze een forse heffing betalen. Omdat dit erg moeilijk zal zijn, verwachten wij dat de huidige plannenmakers er voor kiezen om geen nieuwe kolencentrales te bouwen.

Verhoging diesel- en benzineaccijns

Vanaf 2008 gaat de diesel- en benzineaccijns jaarlijks met 6 cent per liter omhoog. Deze tijdelijke maatregel geldt totdat de kilometerheffing is ingevoerd.

Gedifferentieerde kilometerheffing vrachtverkeer (2,5 miljard euro per jaar)

Invoering per 2010 is haalbaar én effectief volgens het MNP.

Gedifferentieerde kilometerheffing personenauto's (2,5 miljard euro per jaar)

Invoering per 1 januari 2011. De heffing is forser dan in de plannen van het kabinet, en bovendien houden wij de BPM in stand. Door beide factoren is de CO₂-besparing (en het effect op files) meer dan twee keer zo groot als bij die van het kabinet, terwijl die van ons ook nog eens jaren eerder ingaat.

Vliegbelasting (2 miljard euro per jaar)

Er komt een heffing op alle tickets (dus niet alleen voor instappers op Schiphol maar ook voor overstappers) en op vracht. Tevens komt er een «LTO NO_x-heffing». NO_x versterkt het effect van de CO₂-uitstoot door vliegtuigen met een factor 2,7. Het vliegverkeer is vrijgesteld van Kyoto-verplichtingen. Daarom worden de behaalde reducties met deze heffing niet opgeteld bij het totaal (vandaar de «0» in de tabel). Het is wél belang-

rijk om te doen, want in werkelijkheid tellen deze reducties natuurlijk wel degelijk.

Verhogen BTW op vlees(producten) (0,4 miljard euro per jaar)

«Vlees» draagt ongeveer net zo veel bij aan de klimaatcrisis als het verkeer, maar blijft tot nu toe in kabinetsplannen buiten schot. We verhogen de BTW op vlees en vleesproducten van het lage tarief (6%) naar het hoge tarief (19%). Naar verwachting neemt de vraag naar vlees door deze maatregel met 12% af. Er komen tevens maatregelen voor de biologische landbouw, zodat biologische producten juist goedkoper worden.

Fiscale behandeling zakelijk autoverkeer (0,5 miljard euro)

Lease-rijders genieten al jaren een onterecht voordeel. Ook pakt de huidige systematiek zo uit dat een leaseautrijder een dief van zijn portemonnee is wanneer bij af en toe met het OV gaat. Daarom schaffen we deze voorkeursbehandeling en negatieve milieuprikkels af.

20 miljard aan investeringen in wegen verschuiven naar investeringen in OV

De vorige kabinetten-Balkenende hebben er voor gezorgd dat er na 2010 eigenlijk geen geld meer is om te investeren in nieuw, beter, frequenter en betrouwbaarder openbaar vervoer. Er is wel meer dan 20 miljard euro gereserveerd voor investeringen in nieuwe en bredere wegen. Dat leidt tot een enorme groei van het autoverkeer en dat is slecht voor het klimaat. Per kilometer is een auto drie maal vervuilender dan de trein. Het is ook een illusie dat meer wegen leiden tot minder files. GroenLinks wil daarom al het geld voor wegen gebruiken om het openbaar vervoer in Nederland op een hoog niveau te brengen. Helaas was het MNP niet in staat te berekenen hoeveel CO₂ deze maatregel bespaart. In de uiteindelijke lijst van het MNP is deze maatregel om die reden dan ook niet opgenomen.

Klimaatwet

Er komt een *Klimaatwet* met jaarlijkse, afrekenbare klimaatdoelen. In deze wet komt te staan dat de CO₂-uitstoot in Nederland ieder jaar met 2,5 procent moet dalen ten opzichte van het jaar ervoor. Dat is het percentage dat nodig is om in 2020 op een CO₂-uitstoot te komen die 30% lager is dan in 1990. Deze 2,5% daling per jaar wordt onderverdeeld over de verschillende sectoren, zoals verkeer, industrie, elektriciteitsbedrijven. Die sectoren krijgen allemaal een «klimaatbudget» dat aangeeft wat ze maximaal mogen uitstoten in dat jaar. De verantwoordelijkheid voor het realiseren van de klimaatbudgetten per sector komt bij verschillende ministers te liggen. Ministers die hun doel missen, moeten uit hun begroting een forse strafheffing storten in een speciaal klimaatfonds.

Klimaatbudget industrie

Conform de Klimaatwet krijgt de industrie¹ een (jaarlijks krimpend) budget voor CO₂-uitstoot. Binnen het budget kunnen de uitstootrechten verhandeld worden. Dit ETS (emission trading system) bestaat nu al binnen de EU, in ieder geval tot 2012. Wij willen hier na 2012 mee door, als het even kan in EU-verband. Als het daar niet lukt, pleiten wij voor een aangescherpt systeem binnen Nederland. Om ervoor te zorgen dat maximaal wordt ingezet op binnenlandse reductiemaatregelen komt er voor de bedrijven die meedoen aan het ETS tevens een heffing op CO₂-uitstoot in Nederland van 70 euro per ton CO₂. Hiermee wordt de totale CO₂-prijs

¹ Hieronder verstaan we alle energie-intensieve, concurrentiegevoelige sectoren, dus inclusief elektriciteitssector, raffinaderijen en glastuinbouw.

(incl. de ETS-prijs van ca. 20 euro per ton CO₂) 90 euro per ton. Voor deze prijs is in de industrie een serie aan rendabele maatregelen te treffen.

Verplicht aandeel duurzame elektriciteit in gebouwde omgeving

In de Klimaatwet wordt voorgeschreven dat elektriciteitsbedrijven aan de gebouwde omgeving (huishoudens, handel, diensten, overheid) een toenemend aandeel duurzame stroom leveren, resulterend in 100% duurzame stroom in 2025. In 2020 moet 87% van deze doelstelling bereikt zijn, overeenkomstig het maximale technische potentieel dat op dat moment realiseerbaar is in Nederland¹.

Normering gebouwde omgeving (Energie label, EPC, EPL)

Het gaat hier om maatregelen die gebouwen energiezuiniger maken, zoals een stapsgewijze verlaging van de EPC (energiebesparingscoëfficiënt, norm voor huizen) naar 0,4 in 2015; een stapsgewijze verhoging van de EPL (energieprestatie locatie, norm voor wijken) naar 10 in 2015; verplichtingen voor kopers van een bestaande woning om de energiekwaliteit op energielabel B te brengen; opname van de energiekwaliteit in woningwaarderingstelsel; een plicht voor kantoren om alle rendabele energiebesparende maatregelen te nemen; de plicht voor energiebedrijven om energiebesparing te realiseren («witte certificaten») etc.²

Verhoging verplicht aandeel biobrandstoffen

Het gaat hier om een verhoging van het verplichte aandeel biobrandstoffen dat wordt bijgemengd (wegverkeer). In de EU wordt 10% verplicht gesteld. De biobrandstoffen moeten minimaal aan de duurzaamheidscriteria voldoen.

Verplicht aandeel groen gas

Het gaat hier om de verplichting om bij aardgas een aandeel «groen» gas bij te mengen, dat wordt gewonnen uit de vergisting van biomassa-afvalstromen, zoals slib van afvalzuiveringsinstallaties e.d.

100 km/u op alle snelwegen

Tot eind jaren '80 was 100 km/u de normale maximumsnelheid voor snelwegen. Herinvoering levert veel milieuwinst op.

80 km/u op alle stadssnelwegen

Dit is belangrijk voor het klimaat, maar het vermindert tevens de lokale luchtvervuiling en de geluidsoverlast. Het MNP meldt tevens positieve effecten voor de doorstroming en een vermindering van de files.

Voorbeeldfunctie overheid

Met 30 miljard euro aan inkoop per jaar heeft de overheid een grote marktmacht. Wij willen dat die optimaal wordt ingezet om doorbraken te genereren op het gebied van duurzame en zuinige producten. De overheid schaft bijvoorbeeld alleen nog de zuinigste PC's, printers en kopieerapparaten aan. Ook worden de eigen gebouwen maximaal geïsoleerd en voorzien van energiezuinige en duurzame toepassingen zoals zonnepanelen. In de eigen gebouwen geldt een energiebesparingsnorm van 3% per jaar.

¹ Bron: «Verkenning potentieel en kosten van klimaat en energiemaatregelen voor Schoon en Zuinig», ECN/MNP, juli 2007.

² Dit is wat in het Groene Energieplan als «flankerend beleid» voor de gebouwde omgeving omschreven staat.

Beleid overige broeikasgassen

Hieronder valt een combinatie van maatregelen, o.a. een heffing op het gebruik van F-gassen door de industrie m.i.v. 2013, een verplichte katalysator voor salpeterzuurfabrieken m.i.v. 2011, maatregelen op stortplaatsen (tegenaan CH₄-emissies).

GROENLINKS LAAT ZIEN HOE JE DE KLIMAATDOELEN WÉL HAALT

GroenLinks weet de klimaatcrisis in Nederland te keren terwijl het kabinet voortmoddert. Dat blijkt uit de groene doorrekening van het MNP. GroenLinks vermindert de Nederlandse uitstoot van CO₂ drie keer zo snel als het kabinet en verdubbelt de extra energiebesparing en de productie van duurzame energie.

Een effectieve aanpak van de klimaatverandering is mogelijk. Dat laat de klimaatbegroting van GroenLinks zien. Hierin presenteren we 25 maatregelen om van Nederland een modern en schoon land maken. Het MNP heeft berekend dat de CO₂-uitstoot in 2020 zo met meer dan 30 procent wordt beperkt. Het plan met de 25 concrete maatregelen steekt schril af tegenover de vage plannen van het kabinet. Dat kiest vooral voor zacht beleid (subsidies, convenanten) en maakt zich volstrekt afhankelijk van onrealistische ambities bij de EU. Tegelijkertijd wordt de bouw van zeer vervuilende kolencentrales wel toegestaan. Het kabinet zwakt de doelen ook nog eens af. Het doel voor energiebesparing is niet meer twee procent maar op termijn twee procent. De uitstoot van broeikasgassen moet opeens in Europees verband met 30 procent worden vermindert in plaats van op eigen kracht. En de ambitie om koploper in Europa te worden, is verlaten.

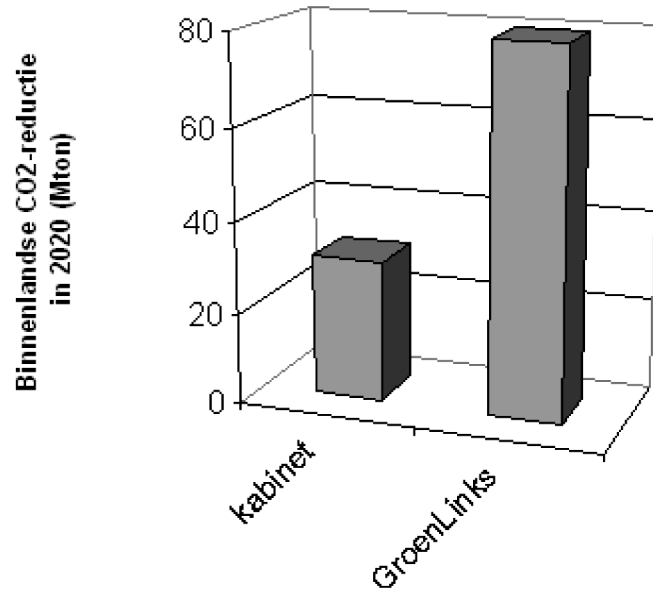
De urgentie om de klimaatcrisis aan te pakken is groot. Heftige moessonregens hebben miljoenen mensen in India van huis en haard verdreven. Het Noordpoolijs smelt in hoog tempo en voor het eerst ligt de noordelijke route naar de Stille Oceaan open voor de scheepvaart. GroenLinks vindt dat Nederland zijn verantwoordelijkheid als welvarend en vervuilend land ten volle moet nemen. De Klimaatbegroting van GroenLinks laat zien dat dit goed kan. GroenLinks wil dat er een Klimaatwet komt die vastlegt dat de CO₂-uitstoot jaarlijks met 2,5 procent moet dalen. Deze wet stelt harde, directe grenzen en bindt de ministers. Schoon en zuinig gedrag van burgers wordt beloond. Schone autos worden veel goedkoper en er komt jaarlijks 500 miljoen beschikbaar om woningen te isoleren. GroenLinks introduceert een Klimaatkortingspas, waarmee iedereen korting kan krijgen op zuinige producten. Energielenormen voor nieuwbouwwoningen worden veel strenger. Grote bedrijven gaan veel meer betalen voor hun CO₂-uitstoot, en er komen geen kolencentrales. GroenLinks voert de kilometerheffing wél in.

Het Milieu en Natuur Planbureau (MNP) heeft de plannen doorgerekend en vergeleken met de kabinetsplannen. GroenLinks scoort veel beter dan het kabinet. In het realistische (EU-laag-)scenario beperkt GroenLinks de CO₂-uitstoot in Nederland drie maal meer (75 85 Mton in plaats van 25 37 Mton) dan het kabinet. De extra energiebesparing is bij GroenLinks twee maal zoveel als bij het kabinet. Hetzelfde geldt voor de productie van duurzame energie. Het kabinet maakt zich voor driekwart van de reducties afhankelijk van het buitenland en EU beleid dat nog niet bestaat. GroenLinks vindt dit een onverantwoorde en risicovolle strategie. In de beoordeling van het MNP zit ook een beoordeling op basis van een EU-hoogscenario. Dit scenario is pas realistisch als alleen de groene partijen het in Europa het voor het zeggen hebben. Voor het huidige beleid is dit scenario niet relevant.

Premier Balkenende zou een voorbeeld moeten nemen aan gouverneur Schwarzenegger van Californië. Hij neemt op eigen kracht maatregelen, onafhankelijk van president Bush. Dat inspireert. Premier Balkenende zou die rol binnen de EU moeten spelen, vindt GroenLinks.

Wijnand Duyvendak

GroenLinks zorgt voor 3x zoveel binnenlandse CO₂-reductie als kabinet

Bij GroenLinks neemt het energiebesparingstempo 2x zo hard toe als bij het kabinet

